

A PÉNZVILÁG

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Budapest, IX. ker., Boráros-tér 6. szám

Tel.: József 67 — Megjelenik minden pénteken

SZERKESZTŐSÉG WIENBEN:

VII., Schottenfeldgasse 81 — Telefon: 37-3-67

SZERKESZTI
RÓNA LAJOS

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

Magyarországon:	Ausztriában:
Félévre . . 150 K	Félévre . . 250 K
Egész évre 300 „	Egész évre 500 „
Egy szám ára Ausztriában 10 korona	

Pénzügyi válság vagy gazdasági krízis?

Keresik a csodadoktort — Változatos megoldási tervek — Meg kell indítani a termelő munkát

Száz okos állott neki, hogy kihuzzák a követ a kutból és nagy kérdés, kinek, mikor és hogyan fog ez sikerülni. Amikor Hegedüs Lóránt jött és mindenki el volt ájulva-kábulva ebben az országban a gyönyörűségtől, amikor egy groteszkül humoros agitáció valósággal tüzes vassal égette ki az emberek lelkéből az annyiszor hasznos és nélkülözhetetlen pesszimizmust: a botor és káros elragadtatás lángos hullámai között felolvashatatlan jég-tábla volt *A Pénzvilág*. A mai szomorú helyzetben, amelyet az általunk számtalanszor fájdalmasan megjósolt pénzügyi anarchia és gazdasági krízis idézett fel, mindezekből nem akarunk magunknak himet varrni. Csak azt akarjuk emlékeztetni, hogy amikor minden elhajított papirosról Hegedüs imádata ordított felénk izléstelenül és mértékeket nem ismerve: akkor itt *A Pénzvilág* hasábjain mondta el az a néhány ember, aki megőrizte józanságát, hogy akit vak elragadtatással ünnepelek, nem a Megváltó. Itt mondta ki dr. Lipták Pál volt kereskedelmi államtitkár, hogy legyen egy pénzügyminiszter bármily zseniális, mulja fölül ereje az emberi erőket, tehetsége az emberi tehetségek határait, az ország gazdasági jólétét visszaadni nem tudja, mert a pénzügyminiszter csak elvesz, de adni nem tud, teremteni képtelen. A gazdasági reorganizáció útja a termelő munka megindítása. Hiába verik föl mesterségesen a korona árfolyamát, állandó, komoly és biztos valuta-javítás csak termelő munka lehet. Hiába vetnek ki tébolyodott adókat, megélni csak a munkáskezek produktumaiból lehet.

A Pénzvilág ma, amikor megindult a nagy hajsza a pénzügyi zsenik felkutatására, vagy a legjobbnak kiválasztása körül, ismét hitetlenül áll a hívők tömegében. Ültesse a pénzügyminiszteri székbe egy becsületes, szorgalmas adminisztrátort, aki tudja az egyszerűt és aki a földön emberek között jár. De ültesse a kereskedelmi miniszteri székbe viszont olyan embert, akinek hatalmában van a termelő munkát megindítani és állítsanak oda minden kiválóságot a gazdasági front élére, aki teremteni, alkotni, termelni tud. Mert hosszú és sok balsikert szenvedett és a katasztrófa széléig korbácsoló kísérletezések után végül mégis csak be kell látni, hogy *Magyarországon nem a pénzügyi válság a veszedelem, hanem a gazdasági krízis*. Ezt kell fontolóra venni, s amennyiben itt politikai természetű gátak merednek a megoldás elé, amelyeknek megállapítása nem a mi dolgunk; akkor az lesz az igazi államférfi, aki ezeket a gátakat, amelyek az ország gazdasági érvényesülésének szegik útját, bátor kézzel lerombolja.

A pénzügyi válság megoldásával — ismételtük — nem látjuk megoldottnak egyben az ország gazdasági krízisét is. Ma azonban csak pénzügyi válságról hallunk beszélni és az alábbiakban azokat a jószándéku, sokszor okos és bizonyos mértékig eredményre vezető terveket ismertetjük, amelyek az elmúlt napokban felmerültek.

A vita legelsősorban a korona árfolyamának javítása, a bankóprés megindítása, a pénzügyi adminisztráció megerősítése körül folyik, sőt vannak olyan áramlatok is, amelyek Hegedüs adórendszerének revízióját követelik. Így elsősorban meg kell említeni ezen téren az Országos Magyar Gazdasági Egyesület hatá-

rozatát, amely szerint meg fogják keresni a kormányt a vagyonváltásról szóló törvény hatálytalanságának érdekében. Komoly gazdasági körökben, ahol előrelátják, hogy az OMGE példáját egyéb gazdasági szervezetek is követni fogják, ezt az álláspontot szerencsétlen ségnek mondják. Tény az, hogy a rendszertlen fölépített épületnek a rendszertelen lerombolása a teljes pénzügyi anarchiát hozná magával. Különben is azok is, akik Hegedüs Lorántot elnéző szeretettel bírálják, elismerik, hogy ha Hegedüs hibát követett el valahol, az elsősorban az agrárérdekek tulságos respektálása volt és igazán nem lehet szó arról, hogy Hegedüs pénzügyi politikájának az agráriusok lennének a martirjai.

A pénzügyi adminisztráció rendbehozatala

A pénzügyi válság legrövidebb megoldási eszköze a pénzügyi adminisztráció rendbehozatala. Hegedüs Loránt tulságosan gyors iramban dolgozott ahhoz, hogy a pénzügyi adminisztráció meg tudta volna emésztetni azt, amit boszorkányos gyorsasággal löktek a gyomrába. Azok a szakemberek tehát, akik értenek a pénzügyi adminisztrációhoz is, elsőrendű fontosságnak tartják a tempó megállítását. Az utóbbi időben olyan sok törvény és rendelet készült, hogy az adminisztrációnak alig állott módjában ezeket megrágni, a szükséges intézkedéseket megtenni, a munkát megindítani. *A legtöbb már régen meghozott törvénynek a végrehajtására még egyáltalán nem történtek meg a szükséges felkészülések*. Most azonban olyan idő következik, amikor a pénzügyminisztérium nem fog újabb és újabb törvények megalkotásával foglalkozni, hanem módjában lesz szorgalmas, idegességtől mentes munkával megindítani a gépezeteket, amelyek a törvények végrehajtásához szükségesek. Szinte jó és szükséges lesz az a csönd, amely egy viharos törvénytermelés után most beállott, mert a megrágtatlan dolgok megemésztéséhez időre van szükség.

Azok a szakemberek, akik ezt a nézetet vallják, tulajdonképpen a korona értékének megváltoztatását is a nyugalom beálltától várják és különösen abban reménykednek, hogy a nyugatmagyarországi kérdés sikeres megoldása után a korona árfolyama automatikusan emelkedni fog. Ha ez az emelkedés nem lesz is gyors és rohamos, nem jelent semmit, sőt a lassu, de biztos emelkedés a fontos, mert a gazdasági tényezők nem tudnak lépést tartani egy újabb lendülettel, amely esetleg egy újabb gazdasági válságot vethetne felszínre. A bankóprés újabb megindítása is vonatkozásban van a pénzügyi adminisztráció rendbehozatalával, mert csak ezen a réven lehet az állam bevételeit olyan mértékben fokozni, hogy a bankóprés működését csak normális mértékben vegyük igénybe és mihelyt az állam pénzügyei ismét rendeződnek, a bankóprést újból és most már véglegesen meg lehessen állítani.

A termelő munka megindítása.

Legtöbben a pénzügyi szakemberek közül ma is a valutánk megszilárdulásában látják a pénzügyi krízis és a gazdasági válság megoldását. Hegedüs, amikor nem erre törekedett, akkor követte el a legelső végzetes hibát, amivel szemben azonkívül semmiféle komoly tervezet nem merült fel a termelő munka megin-

dítására. Pedig ez az egyetlen, ami a bajokat gyökerében orvosolhatná. Ingadozó valuta mellett azonban nincs termelő munka és sokan azt a nézetet is igen alapos érvekkel támogatják, hogy a magasán álló magyar valuta sem alkalmas arra, hogy a magyar ipar versenyképes lehessen. Tény az, hogy a korona áresése megindította a gyáripár exportját. Sajnos, a korona most bekövetkezett árhanyatlása olyan rohamosan érkezett, hogy a gyáripár ma még azzal sem lehet tisztában, hogy további nivósüllyedés várható-e vagy újabb javulási processzussal kell-e számolni? A korona áresése mindenesetre javítja az exportkilitásokat, viszont azonban azt sem szabad elfelejteni, hogy ugyanakkor megrágnál a nyersanyag, amit külföldön kell vásárolni, de gondolni kell egyben a feltételül előforduló és máris mutatkozó áremelkedési mozgalmakkal. Ipari körökben mégis optimistákusan ítélik meg a helyzetet és azt mondják, hogy amennyiben a kormány fenntartja azokat a behozatali tilalmakat, amelyekkel eddig is határozatosan támogatta a magyar ipart, akkor az exportlehetőségek ismét elő fognak állani.

Méhely Kálmán a gazdasági reorganizációról.

Módfelett érdekesnek tartjuk azt a fejtegetést, amelyet a gazdasági bekapcsolódásról Méhely Kálmán volt államtitkár az OMKE-ben hozott nyilvánosságra s amely így hangzik:

— Magyarország a két év óta inaugurált politikával hamis vágányra került, ingoványba, mocsárba, amelyben föltartóztathatatlanság és állandóan sülyed, még pedig annál gyorsabban, minél többet rugdalózik. A mellény rosszul lett begombolva; hiába rángatják, nincs egyéb hátra, mint ahogy Deák Ferenc mondotta az abszolutizmussal erőlködő osztály államférfiaknak: ki kell gombolni és szépen higgadtan, türelmesen újból begombolni.

— De ez a kül- és belpolitikára vonatkozik, már pedig e helyen csak a gazdaságpolitika uralkodó alap gondolatához óhajtanék néhány szót mondani. Amde vajjon lehet-e közgazdasági és társadalmi kérdéseket intézni, ezekben egyetlen lépést is tenni, az általános politikai közfelfogástól függetlenül? A politikai hatalom birtoka nélkül egyetlen lépést sem tehetünk sem gazdasági, sem kulturális téren, sehol, az emberi társadalmi működés egyetlen területén sem. Csak vak elbizakodottság vagy tudatlanság vállalkozhat oly kísérletezésre, amellyel az uralkodó politikai áramlattól függetlenül, különállón, valamely részletmunkán sikert remél elérni. Nem Hegedüs Loránd, hanem a világ legrealisabb pénzügyi kapacitásai sem csinálhatnak semmit, amíg az egész atmoszféra meg nem változik. Hiába volt XV. Lajos alatt John Law minden lángeszű pénzügyi bűvészkedése, hiába később Turgot valóban tragikus küzködése, hiába Necker bankár józan kísérletezése; amikor az állam és társadalom belső szervezete beteg, akkor micsém érünk el egyes kiütéses helyek felszíni gyógykezelésével.

— A gyógyulásnak a sejtéknél kell kezdődnie, a nemzet szellemének megfelelő egészséges közfelfogás megteremtésével. De ez hosszadalmas kúra, a gyógyulás nem jön máról holnapra. És addig még sok minden szenvedésen kell átvergődnünk.

— Ezzel a politikai rezsimmal függ össze az egész gazdaságpolitikai praxis, amely az elzárkózás alapelvein épül fel (kivéve a monopolisztikus visszaélések levezető csatornáit). Ahogy az általános politikai felfogás mondhatni hadat üzent a világszerte uralkodó közfelfogásnak és az embreiség fejlődése föltartóztathatlan irányzatának, ugyanígy a gazdaságpolitika is az elzárkózás elvi alapjára helyezkedett és azt hiszi, hogy ha mi itt sündisznó módjára meg-

esőkönysödünk és az európai forgalomnak útját álljuk, hogy akkor majd leborulnak előttünk és így nagy politikai kedvezményekhez jutunk. Egyszerűen kikerülnek minket, a világforgalomnak az a csöpp kis része, ami bennünket a világ gazdasági életéhez fűzött, majd másfelé veszi útját és mi tengődhetünk tovább a magunk megteremtette Szahara sivatagunkban, keserű Sós-tó vidékünkön, körülzárt vár állapotunkban, amelyben mi nemhogy igyekeznénk a körülzárás állapotán enyhíteni, hanem azt még magunk is fokozzuk.

— *Fokozzuk pedig minden olyan törekvéssel, amely gazdaságpolitikai ideáljának az autarkiaátvallja*, aminőt az OMKE legutóbbi igazgatósági ülésén is hallottunk, hogy t. i. „csak az az egyedüli kivézető ut a közgazdasági bajokból, ha Magyarországot abba a helyzetbe kerül, hogy annyit produkál, amennyi a belső szükségletet ellátja, hogy önmagát lehetőleg saját termékeiből lássa el.” Ez a háborús kényszergazdálkodás perpetuálása, a háboru előtti szubvenció iparfejlesztés továbbtengődése, *List* Frigyes nemzeti gazdaságpolitikájának eltorzítása. Egészségtelen, természetellenes, csak bajokat, zavarokat és betegségeket okozó minden oly gazdaságpolitika, amelyik tartósan szembehelyezkedik a föld és a természet diktálta természetes munkamegosztással. Ha a háborus bloká ideiglenesen kényszeríthetett is erre, ennek a „mindennel való önellátásnak” a bilincseitől minden módon törekednünk kell megszabadulni és minden eszközzel igyekeznünk kell a világgazdaságba visszakapcsolódnunk. Ma belső politikai felfogások martalékaul van a gazdaságpolitika odaadva és emiatt kénytelen rabláncra szynlődni. Éppen megfordítva; az uralkodó köröknek az ő saját politikai ideáljaikból kellene áldozatot hozniok a gazdaságpolitikai kilábolás érdekében, mert *csakis és egyedül csak a szellemi és gazdasági forgalom egészséges létkető életének helyreállítása adhatja vissza a sejtkeknek, az elkorhad, rothadásnak indult testnek azt az egészséget, erejét és szilárdságát, amelyre az új állam fölépíthető.*

— Az elzárkózás politikájának eszközei a külkereskedelmi tilalmak, megnehezítések és vámok. Nem elég az a horribilis vámvédelem, amit a valuta, a közlekedési eszközök lerongyoltsága, a szállítás drágasága és megbízhatatlansága és a közigazgatási nehézségeknek mesterségesen feltorlaszott akadályai jelentenek. Hiszen mindez annyszor sokszorosa magának a vámtétel költségének, hogy igazán tulás még a vámokat is folytonosan emelni. Ez a tilalmi elzárkózás lehetetlenné teszi a külföldhöz való viszakapcsolódást, az egyéni szálak és összeköttetések kiépítését, és ezzel az óriási áldozattal szemben nem hozza meg a belföldi termelés minőségi és mennyiségi növekedését. Ezek immár csak árdrágító, de nem nevelő vámok. Az árdrágító vámoknak pedig, mint mindennemű monopóliumnak, nem erősítő, hanem éppen ellenkezőleg elsenyvesztő hatása van magára a termelésre nézve.

— Visszamarad, elavul, a saját piszkába ful a termelés, ha elzárjuk a külföldi verseny friss és edző fuvalatának érvényesülésétől. Minél tovább tart ez a visszamaradás, annál messzebb elmaradunk a külföldnek a háboru óta kifejtett óriási haladása és átalakulása mögött. A kínai falat most ugyan lehet folyton magasabbra emelni, de a külső nyomás egyszer majd csak áttöri a mesterségesen felduzzasztott gátakat és az árvíz majd épp úgy végig fog seperni az elavult termelésen, mint amily véresen keresztültipott most a gazdasági élet kereke a fixfizetéses középosztályon.

— A későbbi, még súlyosabb gazdasági összeomlás elkerülése érdekében nem szabad a külföldi verseny érvényesülésétől elzárkózni. Az autarkia gazdaságpolitikáját követheti valami távoli elzárt sziget, mondjuk, Új-Zéland, noha annak sem válnék hasznára és csak a világtól való elmaradását fokozná, a mi itteni földrajzi helyzetünknel azonban ez egyenest öngyilkosság a jelenre és gyilkosság a jövőre, a jövő kibontakozási lehetőségének tönkretétele és nyomoruságunk meghosszabbítása.

LONDONBAN is fő a fejük az embereknek amiatt, ami miatt minálunk és másutt pénzügyminiszterek vesztik el a fejüket. Olyan egyszerűen, olyan simán le lehet írni azt egy telegrammban, hogy a londoni vezető pénzügyi emberek belátták, hogy az ipari válságot csak akkor lehet leküzdeni, ha Európában ismét helyreállították a normális valutaárfolyamokat. Ezt leírni is más és ebben hinni megint egészen más. Írják és mondják pedig ezt az egyszerű bővített mondatot azok, akikről viszont igen pregnánsan mondják, hogy a német reparációkkal tönkretették Európát, mert a németek nagyarányu valutavásárlása révén Közép-Európa minden valutája vad zuhanással hullik lefelé. Az ember belesömörött már a cirkulusz viciozusokba; de mégis itt van ez a legujabb is, itt van az angóiok vágya a normális valuta-árfolyamok iránt, amely azonban nem lehetséges, mert a németektől reparációt követelnek. Tehát minden nóta vége az, hogy a háboru és az igazságtalan béke tönkretette egész Európát, Tönkretette a németeket, akiknek reparációt kell fizetni és a többi országokat, mert a reparációhoz szükséges valutákat rontja a német vásárlás. Azt is olvassuk azonban, hogy a nagy valutarendezési akció megoldását — mi sem természetesebb — egy konferenciától várják. December elsejére Londonban nemzetközi valuta-értekezletet fognak összehívni, amelyet a Sound-Courency fog előkészíteni. Az értekezleten azon fognak tanácskozni, hogy milyen módon lehetne valamennyi országban a kamatlábat megjavítani és az aranyvalutát helyreállítani? Nem szédelgünk azzal, hogy ezeket az értesüléseket mosolygás nélkül írjuk volna le. Szó sincs róla. Ki ne mosolyogna, ha Brüsszel, Portorose és mit tudja már milyen valuta-konferenciás városok neve jut az eszünkbe. Mi szokott az ilyen összejöveteleken történni? Legelső sorban is az előzői székben ülő tekintélyes személyiség igen aláhuzottan kijelenti, hogy a magas szövetségesek által kötött összes békeszerződések érintetetlenek. Azokhoz nem szabad hozzányulni. Ezt az értekezlet minden tagja kénytelen tudomásul venni és lenyelni, jóllehet mindenki tisztában van vele, hogy a békeszerződések megváltoztatása nélkül az európai valutákat rendbehozni lehetetlen. Most tehát Londonra kerül a sor, London fog hiteket át mint valuta-rendező Megváltó szerepelni. Pedig ha az ilyen meghívót kapunk, nyugodtan a papirkosárba dobhatjuk azt, mert tisztában lehetünk vele, hogy minden valutajavítói akció csak az ő saját valutájukra vonatkozik, nem pedig a mienkre és amennyiben a középeurópai valuták sorsa mégis érdekelné őket, annak mértéke mindössze az, hogy mennyiben befolyásolhatja ezeknek az országoknak fizetőképességét, kártérítési és minden egyéb hadisarc-szolgáltatás kötelezettségük teljesítésének lehetőségét a márka és a korona elértéktelenedése. Mily helyt ezt megállapították, már is végig fog élni a londoni konferencia, aminthogy a brüsszeli is mindössze erre volt kíváncsi.

✱

GYERE VISSZA KORÁNYI — minden meg van bocsájva: ez hangzik uton-utfélen, tudósítások hasáberdejében és vezércikkék gondolat-labirintusaiban. Gyere vissza Korányi, mondják derült nyugalommal ugyanazok a politikusok, akik olyan furesán, olyan csunyan, olyan könnyű szívvvel megbuktatták ezt a komoly, szolid, szerény és tevékeny pénzügyminisztert. Mi soha sem ragadtattuk magunkat fölös dícséretre báró Korányi Frigyesrel szemben, de nem voltunk akkor sem az örvöngye tapsolók között, amikor Hegedüs Lóránt szellemességein hahotáztak a politikusok és szemük szögletéből gunyos tekintetet vetettek Korányira. Mi, akik láttuk Korányit a Hegedüs-örület lázas hónapjaiban, elmondhatjuk, hogy imponált nekünk ez az ember önmegtartóztatásával, méltóságával, amelyet igazának tudata adott meg neki és nemes martiriumával, amellyel mindent, de mindent el tudott viselni. Most bezzeg másként gondolkodnak Korányiról. Egyszerre rájött az egyik, hogy ha Korányi nincs, akkor Hegedüs nem tudta volna feltornászni a koronát 2.85-re. Másról meg ezt olvassuk: „Az ország érdekében csak egy szükségesség mutatkozott: a Korányi-féle inflációt megállítani és egészséges, becsületes adórendszert teremteni. Mindez elegendő lett volna és ha nem Hegedüs következik, hanem Korányi marad akkoriban, talán így is lett volna.” Istenem, mi mindent tudott volna a szegény Korányi, ha a helyén maradt volna! Ezek után utóbb még igaza lesz annak a kissé kótyagos levélnek, amelyet egy közgazdasági magántudós írt *A Pénzvilágnak*, és amely Erek. Károlynak tesz szemrehányást, amiért tavaly decemberben megbuktatta Korányi bárót.

Tavaly decemberben — mondja a levél — kormányválság kerekedett egyetlen mondat miatt, amely nem volt Erek képviselő ur inye szerint való és amelyhez báró Korányi pénzügyminiszter ur igen szigoruan ragaszkodott. A politikában az ilyesmit pikantériának, robbanásnak, kormánybukásnak, pártválságnak és mi mindennek nézik, ebből a szempontból beszélnek róla és boldogan keverik a kártyát, amelyből új adut-kat akarnak napvilágra hozni. Ezuttal az új adut, Hegedüs Lóránt lett, akinek elérkezését Erek Károly képviselő urnak köszönhetjük. Hiszen Erek vele sem volt meglegedve, de mégis, ha nem buktatja meg Korányit, akkor ma talán máshol járunk. Ha Erek nem felelős is Hegedüs eljöveteleért, de mindenesetre felelős Korányi elmenetelért.

Mindenesetre érdekes és jellemző ez a hangulat, amely a pénzügyi összeomlás okait ott keresi, hogy nem lett volna szabad Korányinak elmennie. Mi nem megyünk el ennyire, de azért jól esik, hogy a gazdasági gondolkodásnak ismét komoly képviselői kezdenek előtérbe nyomulni azokkal szemben, akik a felhőkben járnak, vagy akik olesó ötleteken nyargalnak.

✱

KÖZÉLELMEZÉSI TANÁCSOT kaptunk, ami élénk bizonyítéka, hogy még az az egyetlen jó sem vált be, amit mi is helyeseltünk Hegedüs terve között. Nem vált be, hogy nem kell közlelmzési minisztérium, mert ime egyenes utóda a Közlelmzési Tanács ime megérkezett. Nem kicsinyeljük le azt a missziót, amit ez a tanács betölt, bár — ami nagy hiba — nincs a kezében az annyira szükséges végrehajtó hatalom. Eddig még minden intézmény csodót mondott, amely csak tanácsokat adott és nem volt hatalma az intézkedésre. De olyan kiváló emberek ülnek ebben a Tanácsban, hogy nem igen tételezünk fel egy-egy kis minisztériumi tisztviselőben anynyi bátorságot, hogy a Tanács akaratát érvényesülésének gátat merne vetni. A baj azonban az, hogy nem a Közlelmzési Tanács fogja a drágaságot leküzdeni, hanem az, hogy a magyar korona értéke természetes uton és természetes mértékben emelkedni fog és talán még annak stabilizálása is sikerülni fog. Nem mi mondjuk, hanem igen komoly tekintélyek szavát idézzük, hogy amíg Zürichben pénzünket egy centimes-ra, vagy még kevesebbre értékelik, teljesen megokolt, hogy a gabona ára 1500—1600 korona között mozog. Ezeken az állapotokon kormányintézkedéssel változtatni nem lehet és ha ezt így a Közlelmzési Tanácsban is megmondták az urak egymásnak, nem tudjuk, min tanakodnak mégis tovább?

Az iparos és kereskedő forgalmi adója

Az Iaroskáté külön füzetének formájában jelent meg most egy kommentár, mely egészen népszerű modorban foglalja össze a forgalmi adó joganyagát, az iparosok és kereskedők használatára. A füzet dr. Dóczy Sámuel munkája. Ebből a könyvből idézzük a következő értékes sorokat:

Ezzel a törvénnyel új korszak kezdődik a magyar adóztatás és a magyar gazdasági élet történetében. Eddig arról beszélünk, hogy adó nélkül nem tartható fenn az állami szervezet és ezért mindenki tehetése szerint tartozik áldozni az államért. Az állam részt kért polgárainak feleslegéből. Ez volt az adó. Most az állam belép társnak minden iparos és minden kereskedő üzletébe és részletes, pontos elszámolást követel nemcsak a feleslegből, hanem beszámolást a gazdálkodásról is és arról is, hogy a háztartásában mennyit költ el a magakészítette áruból.

A forgalmi adóról szóló törvény ezt a társas viszonyt rendezi, ennek szabályozását készíti elő, ez a törvény ad módot az államnak arra, hogy ellenőrizze, milyen forgalma van az iparosnak, milyen terjedelmű üzlete van, hogyan bonyolítja le forgalmát. Az állam betekintést nyer a kereskedő minden üzleti érdekű dolgába, számon kérheti majd tőle kalkulációját, miért van egyiknek ugyanakkora forgalom mellett kisebb haszna, mint a másiknak.

Három figyelemreméltó hatása lesz a törvénynek. Az egyik, hogy a nyomában minden megdrágul. Ezzel Hegedüs Lóránd már számolt. A második, hogy az adóhatóság előtt semmi el nem titkolható. Ezzel az adózó publikum már számolt akkor, mikor a szigorú háborus adótörvények ideje elérkezett. A harmadik hatás, hogy az adók még a maiaknál is súlyosabbak lesznek az állami betekintési rendszer meghonosítása folytán.

Ha nem volna más oka ennek a várható következménynek fellevesére, akkor a törvény igen szigorú végrehajtási rendelete bizonyítja ezt. Nyilvánvalóvá teszi, hogy Hegedüs Lórándnak nem az a kétmilliárd fontos, amit az új forgalmi adó hozni fog, hanem jelentős rá nézve az ellenőrzés, amelynek kedvéért egy új detektives hivatalt kreált, melynek sikerét az ellenőrzések komplikált módszereivel és a bárhonnan beérkező feljelentések adatainak nyomozásával kívánja a rendelet szerint biztosítani.

RÓNA ERNŐ
BANKÜZLETE

V., ALKOTMÁNY-UTCA 4. SZÁM.

TELEFONSZÁM 125.

Amennyire érthető, hogy az adókinestár minden adóalapot teljesen meg akar fogni, annyira kínos kérdés az, hogy az ellenőrzésnek ebből a mesterien fejlesztett rendszeréből, miért hagy ki egyes foglalkozásokat és miért nyomja ez a rendszer a városi kereső elemeket annál erősebben, mennél kisebbek? Megállapítható ugyanis, hogy a gazdákat elvből kíméli, a bankokat, malmokat, biztosítókat, nagyvasutakat és tőzsdével kapcsolatban működő vállalatokat a kettős megadóztatás elkerülése céljából. Ezek tehát egyáltalán nem esnek ellenőrzés alá. A nagyobb vállalatoknak megengedi a készpénzben és a könyvek szerinti adózást, ezek tehát csak a könyveken keresztül és évenként csak egyszer esnek vizsgálat alá, a kisebb kereskedők és iparosok ellenben, akik csak pénztárkönyvet vezetnek majd, vagy ilyen kis könyv nélkül fognak adózni és így annak a feltevésnek vannak kitéve, hogy adójuk a valóságos adóalapon alul marad, a szorgalmas ellenőrző kö-

zegek akár hetenkint is ellenőrzés alatt tartják majd, ha másért nem, tisztán hivatali buzgalomból is.

Nehéz viszonyok közt teljesíti hivatását ma a magyar iparos és a magyar kereskedő. Ezeket a nehézségeket rendkívül súlyos mértékben szaporítja az új adó, amelynek életbeléptetését el kellett volna halasztani jobb időkre.

Első sorban az élet, a megélhetés olcsóbbítására kellett volna törekedni, ami minden osztálynak, tehát a köztisztviselői rétegnek is megkönnyítette volna a helyzetét.

A termelés megindult volna, ezzel az adózóképesség is emelkedett volna.

Igy, a mai helyzetben, újból bizonytalanságban van mindenki, senki sem tudja, megjavul-e a helyzet és mikorra várható a javulás.

A városi lakosság, az ipar és a kereskedelem súlyos válságnak néz elébe.

Hogyan kellett volna a gabonakivitelt szabályozni?

Térfi Béla, Gaál Gaszton, Frey Kálmán és Bacher Emil nyilatkozata.

Ma, amikor a kiviteli botrány és a kenyérrel való ellátás gondja tart hatalmában mindnyájunkat, igen érdekes a komoly szakemberek jóslatait elővenni. Az év elején Magyarország gabonaellátásáról tartott nagyszabású ankétet a *Magyar Közgazdasági Társaság*. Az elhangzott vélemények között igen sok érdekes volt és ezek ma rendkívüli aktualitást nyernek a felszínre került kérdések révén. Az alábbiakban ismertetjük *Térfi Béla* államtitkár, *Gaál Gusztáv* nemzetgyűlési elnök, *Frey Kálmán* és *Bacher Emil* jóslatait, illetve véleményét arról, *hogyan kellett volna a gabonakivitelt szabályozni?*

Térfi Béla,

államtitkár:

— Egy ember átlagos évi szükségletét a békebeli 183 kgr.-al szemben 190 kgr.-al veszem számításba, mert a megcsontított területen élő lakosság burgonyát, tengerit már kevésbbé fogyaszt, mint az elszakított rész lakossága s így már erre való tekintettel is valamivel emelni kellett az általános békebeli fejkvótát. Ha a békeszerződésben részünkre meghagyott országrész lakosságát az 1910. évi népszámlálási adatok alapján 7-15 millióval vesszük számításba, úgy *emberi élelmezés céljaira mintegy 14-15 millió métermázsára van szükségünk*, 35 millió q-át vetőmagnak számításba véve s viszont az ugyis minimális ipari szükségletet figyelmen kívül hagyva, buza- és rozstermésünkből mintegy 18 millió mázsára van feltétlenül szükségünk a belföldi szükségletek fedezésére.

— Nézetem szerint tehát exportról csak akkor beszélhetünk, ha buza- és rozstermésünk kétséget kizárólag meghaladja a 18 millió q-át, mert ellen esetben, főként, ha a külforgalom is teljesen szabaddá lenne téve, amire azonban úgy hiszem senki sem gondol, a jobb valutájú államok egész termelésünket megvásárolhatnák s itt a szó-szoros értelmében *éhínséget idéznének elő*. Buza- és rozstermésünkből tehát csak annyi q-nak kivitelt engedélyezhetjük, amennyivel termésünk a 18 millió q-át meghaladja s azt is csak successive, hogy *egy non putarem esetén a kivitelt bármikor be lehessen szüntetni*.

— Hogy ez a kiviteli állami monopóliumként kezeltesse-e vagy sem, az ugyan inkább pénzügyi és kereskedelmi kérdés, leszögezendők tartom azonban azt a véleményemet, hogy közéleti szemponthoz ennek a legfontosabb élelmicikknek exportálási jogát az államnak kellene fenntartania vagy legalább is azt kikötnie, hogy export esetén a kiviteli illeték ne pénzben, hanem a kiviteltre engedélyezett terményben, illetve rterményben fizetessék. Az exportilletéknek pénzbeni megállapítása igen nehéz, mert azt helyesen csak az elérendő haszon bizonyos %-ában lehetne megállapítani, a haszon pedig függ a belföldi vételáraktól, a külföldön elérhető eladási ártól és a valutadifferenciától, tehát három olyan tényezőtől, mely napról-napra változik. Ha ellenben az illetéket örleményben állapítom meg s azt az örleményt az állam exportálja, úgy az állam az elérendő haszonban arányosan osztozik. Buza, illetve helyesebben buzaliszt exportálásánál még egy lépéssel tovább lehet menni s az *exportilleték fejében az örleményből a kenyérlisztet viszatartani*, melyet belföldi fogyasztásra felhasználva, az így felszabaduló *fehérlisztet exportálhatná az állam, amiből a pénzben kiróható illetéknél mindenestre nagyobb haszonra tehetne szert*.

— Mint fent már leszögeztem, buza- és rozstermésünkből legalább 18 millióra van magának az országnak szüksége, hogy a normális vetésterületet bevehessük, s hogy az ország minden polgára részére a kenyeret biztosíthassuk. Sajnos azonban, azt azért egyidejűleg nem állíthatom, hogy 18 millió q termés mellett szabad forgalom esetén az ország minden egyes polgára meg is tudja szerezni az életfenntartáshoz okvetlen szükséges kenyeret. Mindazok a hátrányok, melyeket fent a szabad forgalommal kapcsolatban felhoztam, nálunk talán még fokozottabban érvényesülnének. A gabona árát a spekuláció még 18 millió q termés esetén is oly nagyra verné fel, hogy legalább is az első hónapokban a beszerzés sok százezer ember részére válnék lehetetlenné. Ha mindezek dacára nem foglalok állást a teljesen kötött forgalom mellett, teszem ezt abban a meggyőződésben, hogy a kötött forga-

lom állandósítása mint a legproduktivebb osztálynak, a gazdatársadalomnak, igazságtalan egyoldalú megterhelése, a mezőgazdasági termelés további csökkenését eredményezné, viszont azonban a teljesen szabad forgalmat még belföldi viszonylatban sem tartanám átmenetileg megengedhetőnek, mert több olyan kategóriája van az ellátatlan lakosságnak, mely az állam gyámolító keze nélkül szabad forgalom esetén képtelen volna kenyerét megszerezni

Gaál Gaszton,

a nemzetgyűlés elnöke:

— Ha az állam kiviteli engedélyt csak egy bizonyos percent leadása mellett engedélyez, akkor minden küldemény után, amelyet kienged külföldre, leszedhet bizonyos mennyiséget, leveheti azt a mennyiséget, amely neki az 1½ millió q gabona előállításához még szükséges. Én sohasem beszéltem „limitált árról”, hanem a magyar közgazdasági életben kialakuló napi-árról, már t. i. arról, hogy az állam mindig ilyen áron vegye át a gabonát. Már most: honnan fogja a megfelelő költségeket előszedni az állam, amellyel olcsóbban kell, hogy adja a lisztet a tisztviselőknek stb., mint ahogy beszerezte.

— Nos, hát azt kérdezem: ha eddig a magyar gazdák — mint az idén is — 9—10 milliárdot adtak az ugynevezett közellátatlanok etetéséhez évenként, mert ha csak 3 millió q gyűlt is egybe, ezen már vesztettünk legkevesebb 9 milliárdot; szóval a magyar gazdák, egyetlen termelő-osztály el tudta viselni ezt a terhet, kérdem: jogos-e az a kívánság, hogy az állam adja tisztviselőinek olcsóbbért a lisztet, mint amennyibe neki kerül s az így előálló differenciát pedig vesse ki az összes termelési ágakra? Mert a tisztviselő, hadiözvegy, hadirokkantak stb. eltartásának gondja nemcsak a magyar gazdák, hanem a magyar társadalom egyeteméé. És csak természetes és jogos, hogy ezek ellátási költségeit ne egyetlenegy termelőosztállyal fizetessék meg, hanem részarányosan — a viselési képesség arányában — viselje mindenki terhet az egész magyar közösség.

Frey Kálmán:

— Feleslegeink kivitelenek szabályozásában a legnagyobb liberalizmus álláspontján állok. Minden erre hivatott cégnek megadnám az engedélyt a kiviteltre, de a *mennyiséget, melyet exportálni szabad, azt meghatározni a közéleti minisztériumra bízom, ugyszintén azon feltételek megállapítását is, melyek a kivitelnél figyelembe veendők*. Itt is szükséges volna azonban, hogy az évtizedek óta fennálló gabonacégek kivétel nélkül ezen üzletek lebonyolításánál bevonassanak és megszűnjön azon protekciós rendszer, mely most nálunk ugylátszik már meghonosodik, hogy egyes — nagyon csekély számú — cég vagy szövetkezet, melyek régebben vagy egyáltalán nem léteztek vagy exportüzletekkel nem foglalkoztak, a régi cégeket a nyert kiviteli monopólium folytán, helyzetükből kiszorítsák. Itt kívánom megjegyezni, hogy én a szövetkezetek ellensége nem vagyok, de ellensége vagyok annak, hogy azoknak kiváltságos helyzetet biztosítsanak a gabonakereskedelem és a köz rovására. Nem lehet feladata a kormánynak és nem szabad, hogy az legyen, hogy a gabonakereskedőket mint adóalanyokat gyöngítsék vagy megsemmisítsék és nem lehet a köz érdeke, hogy azok, akik eddig tapasztalatokkal ezen a téren nem bírtak, kizárólagos jogokat élvezzenek, mert a mindenkor legjobb fogyasztási piac felkérése most országos érdek is és hogy melyik az, azt megérezní és erről biztos értesítéseket nyerni az új alakulatok sem a kellő szimattal, sem a megfelelő tapasztalatokkal nem rendelkeznek. Mindannyiunk feladata és kötelessége agyonsanyargatott szeretett hazánkat ismét lábraállítani, de ezen célt nem lehet úgy elérni, ha éppoly hamis, mint nevetséges jel-szavak után indulva a már meglevő értékeket egyszerűen félretolják és még ki nem próbált elemekkel szándékoznak ezen fontos üzleteket lebonyolítani.

— Fontolóra kell venni azon eshetőséget is, hogy az államháztartásnak nem-e lesz szüksége a gabonából is nagyobb bevételre. Ámbár a kenyér megdrágítása amennyire csak lehetséges, elkerülendő, a szükség erre bennünket mégis kényszeríthet. Ezen esetben a lisztet kellene fogyasztási adóval sujtani és nem a gabonát, mert a gabonánál az ellenőrzés igen költ-

séges apparátust igényelne, míg a lisztnél az ellenőrzés a malmokra szorítkozna, sokkal biztosabb alapon és aránylag sokkal kevesebb költséggel lehetne ezt megvalósítani.

— Ha arra gondolunk, hogy a *termelők makacs-sága folytán nagyobb importra kényszerülnének*, úgy azt hiszem, hogy ezen import eszközésénél mainknak nagy szerep jutna. Tőkeerős, nagy malomvállalataink szívesen vennének ebben részt, ha a megfelelő anyagi előnyök őket ezen részvételre buzditanák. Ezen előnyöket olyképp képzelem, hogy a külföldről behozott és általuk felőrölt gabonából készült főző- és kenyérlisztet az előre megállapított árak mellett a belföldi fogyasztásnak átengedni tartoznak, míg a *finom lisztaliszttal (maximum 40% erejéig) és a korpát szabadon értékesíthetik a külföldön*. Ez ugyan a kikészítési eljárás egy válfaja, de azt hiszem, hogy nem szabad ragaszkodnunk régi és most idejét multá határozatokhoz, mert ha ezen proposícióm elfogadtatna, akkor egyrészt biztosabb alapokra lenne az ország kenyérszükségletének fedezése fektetve, másrészt pedig nagy szolgálatot tennék malomiparunknak, ami közvetve nagy szolgálat az ország érdekében. *Attól, hogy a külföldi gabona behozatala a belföldi gabona drát károsan befolyásolná, attól még évekig nem kell tartani*, mindaddig nem, amíg egész Európában — főleg Olaszországban — a rendes, illetve fokozott termelés hatását nem éreztetné.

Bacher Emil,

a Viktória gőzmalom r.-t. igazgatója:

— Az államkincstár különben kényelmes és biztos módon igen jelentékeny bevételhez juthat *kiviteli vámok* révén, melyeket egyrészt Jugoszlávia, másrészt Argentína példájára már azért is kénytelenek leszünk alkalmazni, mert azon esetben, ha *valutánk javulása az új aratásig nem haladna elegendő mértékben előre, csak kiviteli vámok segítségével tudjuk majd a belföldi árszintet a világpiaci árnálval szemben a belföldi fogyasztóközönség teherbírásának megfelelően szabályozni*.

— Mindaddig, míg Németországban a fogyasztás védelme szempontjából a német gazdák összes gabonatermelését — búzát, rozsot, árpát és zabot — aránylag olcsó áron és pedig 135—160 márká alapján, ami körülbelül 1200—1400 koronának felel meg, könnyőtelenül zár alá veszi; mindaddig, míg Cseh-Szlovákiában ugyanez történik, a cseh-szlovák gazdákkal 175 szokol, vagyis körülbelül 1200 koronás ár alapján, Ausztriában pedig az osztrák gazdákkal 1000 koronás alapon: a legmagasabbrendű közéleti és közgazdasági érdekek feltétlenül megkövetelik, hogy valutánk megfelelő javulásáig a *gabonaár tulhajtott emelkedésének a helyzethez mért kiviteli vámtételek segítségével határt szabjunk*.

Amennyiben a trianoni békeszerződés 208. pontja, illetve a jóvátételi bizottság döntése kiviteli vámok statuálása elé akadályokat gördítene, úgy ezek helyett állami ingerentia alatt tartandó *kiviteli engedélyek*, úgy mint ez a hüvelyesek kivitelenél, sajnos, végzetes késedelemmel történt, *természetbeni részleadás feltételéhez volnának köthetők*.

— Ha szem előtt tartjuk, hogy p. o. Jugoszlávia kivitt liszt után mázsánként 240 jugoszláv koronát, azaz körülbelül 900 magyar koronát, sőt buza után 300 jugoszláv koronát, tehát mintegy 1150 magyar koronát szed kiviteli vám címen, úgy nekünk is módunkban lesz, ha csak az idei termés újabb családást nem hoz, a várható gabona-, illetve lisztfeleslegek, valamint hüvelyesek, gyümölcs, főzelék, baromfi, tojás, bor, gyapju, nyersbőr etc. kivitele után *milliókora rugó kiviteli illetéket biztosítani az államkincstár javára*. Eszerint, bármily súlyos is államháztartásunk jelenlegi helyzete, mégis azon véleményemnek merek kifejezést adni, hogy a lakosságnak vagyonmegváltással, adóemelésekkel, a bejelentett forgalmi és fogyasztási adókkal való megterhelése után nem lesz szükségünk, de gondolnunk sem szabad arra, hogy egy gazdaságilag annyira kárhozatos, úgy az elméleti tudomány, mint a gyakorlati tapasztalat szerint súlyosan kompromittált és a végső kétségbeeséssel sem menthető rendszabályhoz folyamodjunk, mint aminő a tervbevett *örlési adó*.

— Az olyannyira gyűlöletes, a legnagyobb mértékben antiszociális *kenyéradóval egyértelmű örlési adó*, amely Siciliában már 1886-ban Garibaldi által eltöröltetett és amelyet 1884-ben a *nép haragja egész Olaszországban mindenütt elsöpört*, ott is a legmesszebbmenő visszaélésekre adott alkalmat és alig felét szolgáltatta az előírányzott bevételnek.

— A malomipar mai helyzetében, a Bácska és a Bánság elszakítása után és külföldi tranzitógabona hiányában, az örlési adó meghonosítása után — ezt tulzás nélkül mondhatom — malomiparunk helyzete a legkomolyabb válság jellegét ölténé, elannyira, hogy az *örlési adó okozta gazdasági hátrányok és károk az örlési adó pénzügyi hozamát sokszorosan meghaladnák*. Hiszen éppen az a magyar búzának legkiválóbb, legbecesebb tulajdonsága, hogy *igen magas finomliszt-kikánzására alkalmas és már valutának és kereskedelmi mérlegünknek javítása szempontjából is mindent el kellene követnünk*, hogy buzafermésünkből minél több finomlisztet vigyünk ki a külföldre, holott pedig ellenkező irányban haladva, már most is millió és millió métermázsza nemes magyar búzát szinte kulturrelles módon elherdálunk, pedig kötelességünk volna buzafermésünket, ez Istenadta kincsünket, a legnagyobb lekiismeretességgel gazdasági gyarapodásunkra felhasználni.

— Ha ezen a lejtőn meg nem állunk, a vége az lesz, hogy még oly években is, amikor *buzafeleslegünk lesz, mégsem lesz exportálható finomlisztünk*, csak

azért, mert a kontemplált örlési adó következtében a búzatermés még nagyobb hányada primitív berendezésű vámmalmokban fog felőrlésre kerülni, ami által nemcsak hogy mesterségesen apasztjuk a finomlisztkiaknázást, hanem óriási mérvű, gazdasági kihatásaiban alig felbecsülhető pazarlást tényesztünk a legértékesebb liszt tekintetében, mely ahelyett, hogy a külföldi export útján javítaná valutánkat és kereskedelmi mérlegünket, nagy tömegben a kenyérlisztté és a korpába vándorol.

— E jelenség már most, az örlési adó nélkül is

kézzelfoghatóan észlelhető, amennyiben az idén is számbavehető finomlisztfeleslegünk a külföld részére csak azért nincsen, mert a búzatermés túlnyomó része nem, mint a békeidőben, a magasórlési rendszerű kereskedelmi malmokban, hanem a vámmalmokban kerül feldolgozásra. Pedig az országban sem buza-, sem liszthány nincsen és racionális gazdálkodás mellett könnyen nélkülözhetünk volna 100.000 q finomlisztet, ami 70—80 korona ki'önkinti exportár mellett két milliárdig terjedhető valuta-javító exportot jelentene.

Negyvenkétszer annyiba kerül a megélhetés, mint a békében

Ki az árdrágító? — Beszélnek a számok

Hosszabb idő óta nagy figyelemben részesül az a statisztikai számvetés, amelyet Dálnoki-Kovács Jenő gyakorol. A drágaság jelzőszámait hozza nyilvánosságra és minden alkalommal nagyfontosságúak azok a tanulságlevonások, amelyeknek kell, hogy egész gazdasági életünket érdekeljék.

Kétségtelen, hogy az utóbbi időben a drágaság rohamosan növekedett, a rendelkezésre álló adatok ugyan majd egy hónappal fiatalabbak, mint a drágaság, amely állandóan növekedve, sanyargatja a fizetési osztályt. A gazdaközönség azonban, amely nagy előszeretettel tereli át a drágaság minden ódiúját a kereskedőkre, valószínűleg csodálkozni fog a statisztika csalhatatlanul pontos vádoló adatainak megismerésekor, mert ezekből az adatokból kiderül, hogy amíg a megélhetés május óta szeptember elejéig 243%-kal drágult; ugyanakkor

a legjelentékenyebb drágulást az élelmiszereknél látjuk, ahol 412%-kal emelkedtek az árak, míg a ruházati cikkeknek az áremelkedés csak 20%-os.

Ilyen körülmények között nagyon keserűen mosolyoghatott az a köztisztviselő, aki a héten Czettler Jenő professzor ur fejtegetéseit olvasta a Nemzeti Ujság-ban, amely fejtegetések szerint a koronának ma is az a belső értéke, mint volt akkor, amikor Zürichben 285-tel jegyezték. Vajjon miért nem magyarázza meg ezt a professzor ur a kisgazda-kurzusnak, amelynek ő is egyik oszlopa és amely 412%-kal emeli a saját termékeinek árát, amíg a kereskedőnél az import áru csak 20%-kal emelkedik?

Egyébként azok a fejtegetések, amelyekkel Dálnoki-Kovács Jenő legújabb statisztikai adatait kommentálja, így hangzanak:

— A drágaság rohamos növekedése nem csupán a fogyasztóközönség elkeseredését váltotta ki, hanem a kormányt is rákényszerítette arra, hogy a kérdéssel komolyan foglalkozzék. A nyugtalanság tényleg nem alaptalan, mert a megélhetés május óta 243%-kal drágult. A legjelentékenyebb drágulást az élelmiszereknél látjuk, melyek árának emelkedése május vége óta 412%. A ruházati cikkek

május vége óta alig drágultak 20%-kal. Elég lényeges a lakás, fűtés, világítás drágulása, valamint a vegyes kiadások emelkedése is. Julius végéhez viszonyítva, augusztus folyamán az élelmiszerek 224%-kal, a ruházati cikkek 22%-kal, a lakás, fűtés, világítás 85%-kal, a vegyes kiadások 133%-kal drágultak. A megélhetés általános drágulása július vége óta 113%, május vége óta, amikor legalacsonyabbak voltak az olcsósági hullám következtében az árak, a jelzőszámok bizonyossága szerint a drágulás 243%. Ha a jelzőszámokat a január végén érvényben volt árak alapján összeállított jelzőszámokkal hasonlítjuk össze, amikor a drágaság a tetőfokát érte el, úgy látjuk, hogy a drágaság május végéig 317%-kal olcsóbbodott, ettől az időponttól kezdve állandóan emelkedő irányzatot mutat, de még augusztus végén sem éri el a januári magaslatot, amelynél a drágaság augusztus végén még mindig 151%-kal alacsonyabb.

— Mint már említettük, augusztus hó folyamán az élelmiszerek mutatták a legnagyobb áremelkedést és ugyyszólván alig van élelmiszer, amelynek ára ugrásszerűen ne emelkedett volna, sok cikknél csaknem 100%-kal.

— A jelzőszámok összeállításánál a jegyre kapható kenyér árát vettük figyelembe, míg ha a szabadforgalom után beszerzett kenyér árát vesszük alapul, 28%-kal emelkedik a megélhetés drágaságának jelzőszáma. Általában a megélhetés drágulását a kenyér és a lakbér drágaságával indokolják, meg kell azonban jegyeznünk, hogy a kenyér áremelkedése alig 17%-kal, a lakbér pedig csak 08%-kal drágította a megélhetést.

— Végeredményben a háboru előtti árakhoz viszonyítva az élelmiszerek ára ötvenkét és félszeres, a ruházati cikkeké több mint hatvankilenceszeres, a lakás, fűtés, világításé több mint tizenegyszeres, a vegyes kiadásoké több mint harmincháromszoros, a megélhetés általános drágulása a háboru kitörése óta csaknem negyvenkétszeres, a július havi több mint harminchétt és félszeres és a januári több mint negyvenkilenceszeres drágasággal szemben.

HIREK

Közepes bortermés — kitünő minőség. Az ország nagy részében megkezdődött és sok helyen be is fejeződött a szüret. Az ország ideai bortermését mennyiségre közepesnek, minőségre pedig kitünőnek mondják. Az ország különböző borpiacain mustvásárlásra nézve még nem fejlődött ki határozott üzlet, mert az utóbbi időben a borpiacra nagy ellanyhulás észlelhető. A borkereskedők kitünő minőségű borokra 30 koronás árajánlatokat tesznek, de vásárlások csak elvétve történnek. A hordópiacra áremelkedés mutatkozik. Az új hordó ára 4—5 koronáról 6 koronára emelkedett.

Nem szabadították fel a cseh cukorkereskedelmet. A cseh-szlovák cukoripar központi szövetkezete nagygyűlésén megállapította, hogy a kormányval való tárgyalások a cukorkereskedelem szabaddá tétele ügyében eredménytelenek maradtak, mivel sem a cukorgyárosok, sem a répatermelők a kormány követeléseit nem tudták elfogadni, miért is a kormány a cseh cukoripar szabályozását a legközelebbi kampányra hagyta.

Megalakult a szeszkartell. Az 1921. évi 41. tc. 11. §-a alapján a szesztermelő érdekeltségek szept. 23-án megalakították az Országos szeszértékesítő rt.-ot. A részvénytársaság részéről kidolgozott ügyrendet a kormány némi módosítással elfogadta. Szept. 19-én a pénzügyminisztériumban ankét volt, melyen megvitatták azt a rendelet-tervezetet, amely a kormány ellenőrzési jogáról és a pénzügyőrségek számára adandó utasításokról szól.

A franciaországi tartozások. A Franciaországgal a háboru előtti tartozásokra vonatkozólag kötött pénzügyi egyezmény értelmében magyar hitelezők francia bankokkal szemben fennálló követeléseikből, amelyekre saját franciaországi tartozásaik kiegyenlítésére nincs szükségük, 70%-ot átruházhatnak oly magyar adósokra, akiknek Franciaországban tartozásaik vannak. A gyakorlatban azonban a követelés átruházásának nagy akadálya, hogy a magyar adós ma még nem tudja, hogy a háboru előtti tartozásaiból kifolyólag minő terhek fognak reá hárulni, tehát nem tudja, hogy mit ér neki az a követelés, amelyet esetleg más cégtől megszerezhetne. Ezekben a kérdésekben a magyar adósok csak akkor fognak világosan látni, ha a háboru előtti adósságok rendezésére vonatkozó elveket a kormány megállapította, úgy amint az Németországban és Ausztriában már megtörtént.

A makói hagyma tragédiája. A hagymakivitel a napokban a földmívelésügyi miniszter rendelettel engedélyhez kötötte. Most a makói hagymakertészek felirattal fordultak a földmívelésügyi miniszterhez,

melyben a többek között a következőket mondják: „Váratlanul és meglepetésszerűen jött az intézkedés és Makó hagymakörzetére olyan esapást mért, hogy ha a rendeletet továbbra is fenntartják, a hagymatermelők ezrei, a raktári készlettel rendelkező kereskedők millióra menő károsodást szenvednek”. Rámutat a felterjesztés arra, hogy az engedélyezési eljárás fentartásával megeshetik, hogy a hagyma olyan időben kerül elszállításra, amikor már pusztulásnak indul, a kiviteli engedélyek megszerzésével járó idővesztés miatt pedig a külföldi kereskedő más helyekről szerzi be szükségletét és a makói hagyma a termelőnél marad. Annyi hagyma van készletben, hogy a belföldi ellátás teljes mértékben biztosítva van. Ezért kéri a kereskedők a rendelet visszavonását.

„Atlantica” Trust Részvénytársaság. Az „Atlantica” Tengerhajózási r.t. f. hó 21-én tartott igazgatósági ülésen tiszasülyi Polnay Jenő elnök-vezérigazgató, volt közlekedési miniszter, előterjesztést tett, hogy a társaság „Atlantica” Trust r.t.-gá alakítsák át s a vállalat alaptőkéje 11.000.000 koronáról 100.000.000 koronára emeltessék olyképpen, hogy a mostani alaptőke 40.000.000 koronára egészítessék ki és ezen első részlet befizetése után a második részlet 1922 június hó 1-vel, a harmadik részlet pedig hat hónappal későbbben fizetessék be. Az igazgatósági egyhangú örömmel fogadta el az elnök-vezérigazgató javaslatát s egyúttal elhatározta, hogy a részvények mozgási szabadságának elősegítése céljából javaslatot tesznek a közgyűlésen az alaptőkejegyek megváltására nézve.

A „Szikra” magyar gyűjtőgyárak részvénytársaság alaptőkéjét 20 millió koronára emeli fel. Ott régi alapján 3 új részvényt vehető át darabonként 600 koronáért szeptember 28-ig az Angol-Magyar Banknál.

Az Általános fatermelő részvényeinek kieserélése Lignum Trust részvényekre. A Magyar Általános Fatermelő r.t. minden 25 darab részvénye f. é. október hó 15-ig díjtalanul becserezhető a Magyar Általános Hitelbanknál, Budapesten, a Zürichben alakult Lignum Trust A. G. 10 darab egyenként 100 svájci frank névértékű részvényéről szóló ideiglenes elismervényre. A svájci részvények f. hó 27-től kezdve a budapesti tőzsdén jegyeztetni fognak.

A Magyar Unio Bank részvénytársaság folyó hó 26-án tartotta meg rendes közgyűlését, amelyen 40 millió korona alaptőke mellett az 1920. év üzleteredményeként 5.156.913,23 korona tiszta nyereség állapított meg és részvényenként ezen nyereségből 32 korona osztalék utaltatott ki a részvényeseknek. — A közgyűlés új igazgatósági tagokul beválasztotta a Nemzeti Hitelintézet r.t. delegáltjait, mintán a Nemzeti Hitelintézet r.t. nagyobb részvényéredkeltséget vállalt a Magyar Unio Bank r.t.-nál, mely intézet kebelében kívánja összes ipari érdekeltségeit koncentrálni.

Az Österreichische Credit-Anstalt für Handel und Gewerbe, Wien, alaptőkéjét 400 millióról 600 millió koronára emeli fel. Az 1921 július 1-től osztalékjogosult új részvények a régi részvényeseknek ajánlatnak fel 2:1 arányban darabonként 1500 o. koronáért, hozzáadva f. é. július 1-től számított 4 százalékos kamatot; töredékek nem vétetnek tekintetbe. Az elővételi jog Budapesten a Magyar Általános Hitelbanknál október 1-ig bezárólag gyakorolható.

A Forsta igazgatósága annak közlésére kér fel bennünket, hogy a vállalat részvényeiről kiállított elismervényeket e hónap 21-től kezdve a Magyar-Olasz Banknál végleges részvényekre cserélik ki. Ugyanezen időponttól kezdve történik a végleges címletek alapján az 1920. évi osztalék kifizetése és pedig első kibocsátású részvényeknél részvényenként 8 líra, a második kibocsátású részvényeknél, amelyek csak a második félév üzleti eredményében részesednek, részvényenként 4 líra, amely összegből levonásba kerül a 15 százalékos olasz részvényadó.

A Kereskedelmi Bank tőkeemelése. A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank igazgatóságának mai napon Weisz Fülöp elnöklété alatt megtartott ülése a legutóbbi közgyűlés felhatalmazása alapján elhatározta 40.000 darab új részvény kibocsátását. Minden öt régi részvény alapján két új részvényre gyakorolható az elővételi jog szeptember 29-től október 7-ig 5000 korona áron. E részvénykibocsátás után a bank teljesen befizetett tőkéje 140 millió, mérlegszerű tartalékai 380 millió koronára fognak rugni. A Budapesti Közlönyben közzétett, a részletes feltételeket tartalmazó nyomtatvány a bank értékpapírpénztáránál és fiókjainál kapható. A korábbi felhatalmazás alapján fennmaradó 10.000 darab részvény kibocsátását az intézet későbbre tartja fenn.

A szerkesztésért és kiadásért felelős:

RÓNA LAJOS

Kiadja: A Pénzvilág Lapkiadó és Nyomdai R.T.

Minden tőzsdejátekosnak nélkülözhetetlen kézikönyv a Budapesti Tőzsde-Almanach (1920—21. kiadás, X-ik évfolyam).

Szerkesztették: Dr. Pór Aladár és Dr. Kende Ernő tőzsdetitkárok közreműködésével Róna Lajos, A Pénzvilág felelős szerkesztője és Dacsó Emil, a Fővárosi Hírlap felelős szerkesztője.

Kapható a kiadóhivatalban: IX., Boráros-tér 6. és minden könyvkereskedésben. Telefon József 67. és 137—15.